

Itaque oportet non tantum indifferentiam iudicii mere speculativam, sed practicam, infallibilitatem non antecedentem, sed tantum consequentem, necessitatem non ortam ex superioritate gratiæ, sed in liberi consensus prævisione fundatam admittere, ut vera differentia interveniat.

Inst. 1. Hoc systema male rejicitur tanquam inimicum *libertati humanæ*. Nam delectatio sancta victrix, in qua statuitur gratia efficax, nihil aliud est, quam delectatio *moraliter* determinans, vel ita movens voluntatem ad assensum, ut reddatur *moraliter* impossibilis dissensus: sed delectatio sancta *moraliter* determinans vel ita movens voluntatem potest dari etiam sine læsione libertatis, ut etiam e *Societate* admittunt SUAREZ, RUPALDA, TANNER etc., atque tum paritas cum tentatione gravi, tum timor mortis temporalis et amor vitæ corporeæ naturaliter impressus, et tamen cum libertate composibilis ostendunt; ergo.

R. N. *Ass. Ad prob. D. M.* Gratia efficax et victrix delectatio nihil aliud est, quam delectatio qualiscumque, et quomodocumque *moraliter* determinans etc. N. quam delectatio systematica et certa lege *moraliter* determinans C. M. Similiter D. m. sed delectatio qualiscumque, seu quomodocumque *moraliter* determinans potest dari sine libertatis læsione T. systematica, seu certa lege determinans N. Delectationem relative victricem ex legibus systematicis hactenus expositi esse inimicam libertati liquet ex probationibus allatis.

Præterea, cum hic statuatur, voluntatem non posse agere *nisi ex delectatione*, nunquam etiam agere secundum delectationem *inferiorem*, aut ubi delectatio utrinque est *æqualis*, ac tandem infallibiliter agere secundum delectationem *superiorem*; sequitur omnino, delectationem victricem esse unicum antecedens ac inevitabile principium determinationis, voluntati vero nec electionem, nec, si vim determinandi etiam habet, usum et exercitium relinquere. Quare nihil juvat, a laudatis Auctoribus admissam esse *delectationem aliquam*, quæ illæsa hominis libertate *moraliter* certo connectatur cum voluntatis assensu, nisi ostendatur, ab iisdem etiam idem systema et omnem *delectationis relative victricis* œconomiam esse adoptatam.

Inst. 2. Inter Catholicos hoc systema mitigatum imprimis approbarunt Card. Laurea in Opusc. 3. de gratiis actualibus, et D. d'Aubigné Archiep. Rothomagens. in Docum. pastorali an. 1708.; tum illud præformarunt Francisc. Macedo in Cortina et Scrinio, Cardinalis Norisius in Historia Pelagiana, et Antonin. Massoulié in D. Thoma sui interprete: demum aperte propugnarunt Nicolaus l'Herminier in summa Theologiæ, Gaspar Juenin in Institutionibus Theologicis, Ludov. Habert in Theologia Dogmatica et Morali, Berti in Disciplinis Theologicis, alique plures; ergo cum horum fides et doctrina non sit suspecta, systema delectationis victricis tanquam innoxium agnosci debet.

R. 1° Plures sunt, qui negant partim *Ant.*, partim *Cons.* Prius quidem, quia contendunt *Lauream* hoc unum docuisse, quod ex gratia delectatio quædam velut ex causa effectus profluat, sed quæ sit motus omnino deliberatus et ex determinatione voluntatis propria ortus.

Aubigneum voluisse solum, sententiam ideo præcise non mereri censuram, quia vim et efficaciam gratiæ in victrice delectatione ponit, cum sensus Catholicus subesse possit.

Macedum asseruisse quidem gradus gratiæ diversos, nec ad omnem ejus

sufficienciam postulasse potestatem operandi proximam et expeditam, quin tamen reliqua systematis capita admitteret.

Norisium in vindiciis ter repetendis priora sua asserta attemperasse vel explicuisse, ut cum Macedi sententia convenire se doceret.

Massoulieum male sensisse, utpote quem Tournelius Tr. de grat. Quest. 3. sub finem ostenderet, deserta hic schola Thomistica ad Jansenianos transiisse.

Posterius vero, quia contendunt consequens supponere falsum, cum posteriorum Auctorum fidem et doctrinam plane suspectam reddiderint non solæ Theologorum denuntiationes, sed Episcoporum gravissima iudicia in mandatis suis et documentis pastoralibus. Ex eorum pluribus sufficiat laudare Episcopum *Vapincensem*, qui an. 1711. Summam l'Herminierii etiam secundo editam; Card. de Bissy Ep. Meldensem, qui an. 1711. institutiones Juenini, et an. 1712. animadversiones pro eodem auctore scriptas; Fenelonium Archiep. Cameracensem, qui an. 1711. Theologiam Lud. Haberti frustra defensam; *Saleonium* Archiep. Viennensem, qui an. 1744. Disciplinas Berti censuris theologicis affecerunt et prohibuerunt.

R. 2°. *Transeat* totum; quia nostrum non esse putamus, Catholicorum scriptorum positiones hæreseos aut erroris damnare. Sufficiat nobis oppositæ sententiæ falsitatem ostendisse, quæ non hoc ipso etiam abstergitur, si ut ab errore libera modestiæ ergo permittatur.

ARTICULUS III.

AN EFFICACIA GRATIÆ STET IN CONGRUITATE AUXILII QUALICUMQUE?

373. *Nota.* Efficaciam gratiæ in actu primo explicandam esse per *congruitatem* quamdam seu aptitudinem et proportionem auxilii ad effectum infallibiliter obtinendum conveniunt omnes, qui tum phrasin S. Aug., tum sensum, in explicanda gratiæ efficaciæ notione sequuntur. Is enim, ne quid ex aliis ejus scriptis proferam, L. 4. ad Simpl. q. 2. n. 13. loquitur: *Si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut et moverentur, et intelligerent, et sequerentur. Verum est ergo, Multi vocati, pauci electi: illi enim electi, qui congruenter vocati: illi autem qui non congruebant neque contemperabantur vocationi, non electi, quia non secuti, quamvis vocati. Item verum est, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: quia etiamsi multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem, si quis dicit: Igitur non miserentis Dei, sed volentis atque currentis est hominis; quia nullius Deus frustra miseretur: cujus autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.*

Diversitas tamen est *in modo* exponendi congruitatem etiam eam, quæ non mere interna est auxilio, nec in certa ac infallibili motione morali superioris refutata consistit, sed quæ externa est, et ab adjunctis petitur. Nam alii eam ponunt præcise in habitudine ad effectum futurum seu eventum, quod MOLINE tribuitur: alii in contemperatione quadam cum hominis ingenio, natura, affectibus variisque locorum ac temporum circumstantiis, ut SUAREZ addit: alii in multitudine, varietate, consonantia et conspiratione plurium auxiliorum, quorum quidem singula effectum suo possunt seorsim

defraudari, at universa sic aggrediuntur hominem, obsident et fatigant, ut ab eo consensum certissime obtineant : ita THOMASSINUS.

374. *Dico I.* Ad efficaciam gratiæ necessaria est congruitas, stans in habitu ad auxiliū *ad eventum*; non tamen sufficit.

Ratio *primi* est; tum quia sicut gratia efficax in *actu secundo* dicitur habitu ad consensum actuale, sic efficax in *actu primo* debet dicere habitu ad consensum futurum: tum quia sine hac habitu non esset stricte, speciatim et proprie efficax, sed tantum generatim et latius, et solum intelligeretur gratia sufficiens.

Ratio *secundi*; tum quia ex sola ista habitu, prout vel in entitate gratiæ, vel in voluntate, libera consensus causa, fundatur, non intelligitur aut existit gratia effectum *infallibiliter* habitura; cum gratiæ entitas possit conjungi cum dissensu, et voluntas libere ac contingenter sit censura: tum quia alias proprie loquendo discrimen, quod inter gratiam sufficientem et efficacem intercedit, teneret se duntaxat ex parte *actus secundi*, non vero *primi*; quod apud plerisque etiam nostris male audit, et pro Societate nostra tum a Claudio Aquaviva an. 1613., tum a Mutio Vitelleschi an. 1616. improbatum est, et doceri prohibitum.

375. *Dico II.* Ad eandem efficaciam necessaria est congruitas, stans in *attemperazione* auxiliū cum homine ejusque affectionibus; non quidem, ut ea attemperatio præcise enuntiat proportionem auxiliū ad personam et ejus circumstantias sive intrinsecas, sive extrinsecas; sed prout ea simul connotat eventum; quamvis nec sic accepta sufficiat.

Ratio *primi* est; quia de hac congruitate intelligendus est textus AUGUSTINI num. 373. recitatus, ut ostendunt tum ipsa verba, tum contextus aliaque testimonia.

Ratio *secundi* est; tum quia gratia potest sortiri suum effectum independentem a quocumque loco, tempore, et aliis circumstantiis; ut testatur AUG. in Ench. scribens: *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere*; et PROSP. in Carm. de Ingratis c. 16. canens:

At vero omnipotens hominem cum gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi
Semper adest, quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, nec causis anceps suspenditur illis:

tum quia in gratia mere sufficiente potest esse eadem, imo major congruitas ad personam et circumstantias præcise considerata, quam in efficaci, quin tamen sequatur effectus; et e contra minor congruitas ejusmodi deprehensa subinde fuerit in gratia efficaci, qualis fuisse videtur, quæ cor *Assueri* transfudit in mansuetudinem, mulierem *peccatricem* Luc. 7. convertit, et *Saulum* minarum et cædis in discipulos Christi spirantem subito immutavit.

Accedit, quod sine congruitate hujusmodi speciali ex sola libertate creata satis intelligi ac fieri queat, cur idem homo in iisdem circumstantiis uni gratiæ consentiat, et alteri etiam numero tantum distinctæ dissentiat.

Ratio *tertiæ* patet tum ex num. priore, tum ex verbis AUG. in notamine

laudatis, ubi congruitas sub respectu *ad eventum* semper proponitur; secundum quem loquendi modum alia explicanda sunt, ubi ille respectus aperte non exprimitur. Id ipsum declarat SUAREZ L. 5. de gr. c. 52. Accedit testimonium S. AUG. L. 12. de Civ. c. 6. perseverantiam in bono unius præ alio ad libertatem referentis: *Si enim aliqui duo æqualiter affecti animo et corpore videant unius corporis pulchritudinem, qua visa unus eorum ad illicite perfrueundum moveatur, alter in voluntate pudice stabilis perseveret, quid putamus esse causæ, ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala?..... Si eadem tentatione ambo tententur, et unus ei cedat atque consentiat, alter idem qui fuerat perseveret; quid aliud apparet, nisi unum voluisse, et alterum noluisse a castitate deficere?*

Ratio *quartæ* est; tum quia entitas gratiæ in actu primo efficacis conjungi potest cum dissensu, seu gratia hæc ex natura sua est repudiabilis; tum quia nec ex proportionem solitaria ad voluntatem ejusque affectiones, nec ex habitu ad eventum habetur infallibilitas.

376. *Dico III.* Ad efficaciam gratiæ universim explicandam prorsus insufficientis est congruitas, stans in *multitudine et consonantia plurimum auxiliū*.

Ratio est; quia sequeretur 1º. gratiam primam *Angelis, Adamo*, reliquisque postea hominibus datam non fuisse, imo nec esse potuisse efficacem: 2º. Nullum dari singulare gratiæ auxiliū certo ac infallibiliter efficacem, omneque auxiliū, quod seorsim datur, esse inefficax: 3º. Non esse possibilem *instantaneam* peccatoris obdurati conversionem, aut subitaneum actum virtutis heroicum: sed hæc omnia videntur absurda; partim quod repugnent communi Theologorum sententiæ, et satis etiam manifestæ ex Scriptura et historia Ecclesiastica experientiæ: partim quod divinæ omnipotentiae adversentur; ergo.

Conf. Quamvis in hoc systemate recte salvetur creati arbitrii *libertas*, et asseri possit infallibilitas gratiæ efficacis *vagæ et indeterminatæ*, sicut similem necessitatem peccandi ex pluribus tentationibus ortam exposuimus; nequit tamen satis explicari certitudo et *infallibilitas* divinæ providentiæ conveniens ac propria.

ARTICULUS IV.

IN QUONAM STET EFFICACIA GRATIÆ, TOTAQUE EJUS ŒCONOMIA?

377. *Nota I.* Tria sunt, quæ in gratia efficaci distinguere oportet; 1um. est vis seu *virtus effectiva* consensus: 2um. actualis, et formalis ejusdem consensus *effectio* seu productio: 3um. *infallibilis connexio* gratiæ seu auxiliū ipsius cum actuali et formali consensus effectione. Prius juxta omnes convenit auxiliū *per se*, ab intrinseco, et ex vi præcise suæ entitatis physiciæ: cum enim gratia etiam in *actu primo* efficax supponatur esse causa propria et per se salutaris consensus, et quidem in suo genere proxima et completa; sequitur omnino virtutem efficiendi essentialem illi esse et *intrinsecam*. Accedit, quod ex dictis gratia sufficiens physice consistat in aggregato ex gratis excitantibus et principiis gratiæ adjuvantibus, proportionatam et expeditam ad effectum potentiam præstante; adeoque id multo magis gratiæ *efficaci* sit